

بنویسیم سقط جنین بخوانیم بحران جمعیتی

بررسی جامعه‌شناسی بحرانی که از نگاه فرهنگی و اجتماعی پنهان مانده است

مشروع و به دلایل مختلفی مانند بارداری ناخواسته، مشکلات اقتصادی یا فرهنگی انجام می‌شود. برای بررسی ابعاد اجتماعی و جمعیتی سقط جنین در ایران، سراغ دکتر غلامرضا حسینی درمیان، عضو هیئت علمی گروه علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد، رفتیم.

قانونی و از سوی پزشکی قانونی انجام می‌شود. نکته قابل توجه این است که حدود ۹۵ درصد از این سقط‌ها غیرقانونی و بدون مجوز هستند. از این میزان، تنها ۳ تا ۴ درصد ناشی از روابط نامشروع و خارج از عرف و خانواده است، در حالی که ۹۱ تا ۹۲ درصد سقط جنین هادر چهارچوب خانواده‌های

محدثه رضایی اسقط جنین در ایران به عنوان یک پدیده اجتماعی و جمعیتی، تأثیر گسترده‌ای بر ساختار جمعیتی و سلامت اجتماعی کشور دارد. بر اساس آمارهای وزارت بهداشت، سالانه بین ۳۵۰ تا ۵۳۰ هزار سقط جنین در کشور رخ می‌دهد که از این تعداد، تنها حدود ۱۰ تا ۱۲ هزار مورد با مجوز

سقط جنین و ترس از برچسب‌های اجتماعی

این جامعه‌شناس با بیان اینکه سقط جنین پدیده‌ای است که بسته به منشأ آن، در ابعاد مختلف پزشکی، اجتماعی و جمعیتی درخور بررسی است، می‌گوید: بخشی از موارد سقط با تشخیص و تأیید پزشک و در چهارچوب‌های قانونی و درمانی انجام می‌شود که در حوزه تخصصی علوم پزشکی قرار دارد. با این حال، نوع دیگری از سقط‌ها که خودخواسته هستند یا در نتیجه روابط خارج از چهارچوب ازدواج و رفتارهای پرخطر جنسی رخ می‌دهند، جنبه‌ای متفاوت و چالش‌برانگیزتر دارند. تأثیرات این نوع سقط‌ها بر سلامت زنان، چه از نظر جسمی و چه روحی، قابل توجه است. همچنین، در سطح کلان، افزایش آمار سقط‌های عمدی می‌تواند آثار منفی بر رشد جمعیت داشته باشد؛ در این میان، پرسش اساسی این است که ریشه‌های اصلی سقط جنین در یک جامعه چیست؟ از مجموع آماری که منتشر می‌شود، چه سهمی مربوط به سقط‌های اجباری، سقط در اثر حوادث یا موارد ناشی از رفتارهای پرخطر جنسی است؟ از بُعد اجتماعی، موضوع سقط جنین هنگامی نگران‌کننده‌تر می‌شود که ناشی از روابط خارج از چهارچوب ازدواج رسمی باشد. در جوامعی مانند ایران که روابط جنسی اغلب در چهارچوب ازدواج شرعی و قانونی تعریف می‌شوند، بروز بارداری‌های خارج از این چهارچوب با فشارهای شدید فرهنگی و هنجاری همراه است. این فشارها به ویژه بر زنان سنگینی می‌کند و در بسیاری از موارد، موجب تصمیم‌گیری برای سقط جنین می‌شود. برچسب‌های اجتماعی، نگرانی از طرد شدن و حمایت نکردن قانونی و اجتماعی از مادران در این شرایط، همگی از عواملی هستند که احتمال سقط جنین در بارداری‌های خارج از ازدواج رسمی را افزایش می‌دهند.

سقط جنین و نداشتن مسئولیت‌پذیری جنسی

دکتر حسینی با بیان اینکه سقط جنین در مواردی که بنا بر تشخیص پزشک و به دلیل حفظ جان یا سلامت مادر انجام می‌شود، در جوامع مختلف با پذیرش اجتماعی همراه

جان مادر، زنجیره‌ای از آسیب‌های روانی و اجتماعی رانیز در پی دارد. بنابراین، می‌توان سقط جنین ناشی از روابط پرخطر را نه تنها پیامد، بلکه خود به عنوان یک آسیب اجتماعی تلقی کرد؛ آسیبی که ناشی از نبود آموزش جنسی، فقدان سیاست‌های پیشگیرانه و شکاف فرهنگی میان نسل‌هاست. بر این اساس، لازم است سیاست‌گذاران و فعالان اجتماعی با تمرکز بر آموزش فراگیر، ارتقای سطح آگاهی جنسی در نوجوانان و جوانان و بازتعریف سازوکارهای حمایتی، از شکل‌گیری چرخه معیوب رفتار پرخطر بارداری ناخواسته و سقط جنین پنهان جلوگیری کنند.

سقط جنین و جایگزینی والدین غیرزیستی

این جامعه‌شناس بیان می‌کند: سقط جنین در جهان معاصر دیگر تنها یک مسئله پزشکی نیست؛ بلکه پدیده‌ای چندبعدی است که تحت تأثیر عوامل متعددی از جمله فرهنگ، اقتصاد، سیاست و روابط اجتماعی قرار دارد. در کشورهای غربی، بخشی از زایمان هادر خارج از چهارچوب ازدواج رسمی اتفاق می‌افتد؛ به طوری که طبق آمار، حدود ۴۰ درصد کودکان در این کشورها خارج از نهاد ازدواج متولد می‌شوند. هم‌زمان، همین درصد از کودکان نیز با والدینی زندگی می‌کنند که والدین زیستی آن‌ها نیستند، پدیده‌ای که به خودی خود، دگرگونی‌های فرهنگی و تربیتی عمیقی را به همراه دارد. سقط جنین در این کشورها گاه نه به دلیل شرایط نامناسب سلامت، بلکه تحت تأثیر مشکلات اقتصادی رخ می‌دهد؛ زوج‌هایی که علی‌رغم مشروعیت رابطه، به دلیل ناتوانی در تأمین هزینه‌های فرزند، تصمیم به سقط می‌گیرند. در برخی موارد نیز ترجیح جنسی خانواده‌ها موجب سقط می‌شود. نمی‌توان از فشارهای اقتصادی در کشور خودمان چشم‌پوشی کرد. برخی خانواده‌ها علی‌رغم وجود رابطه شرعی، به دلیل نگرانی از آینده معیشتی کودک یا خانواده، ممکن است تصمیم به سقط بگیرند. این وضعیت در صورت نبود حمایت‌های اجتماعی، اقتصادی و روانی کافی، می‌تواند به تشدید نرخ سقط و پیامدهای منفی ناشی از آن منجر شود. سقط جنین، بازتابی از وضعیت فرهنگی و اجتماعی جوامع است و برخورد با آن، نیازمند نگاه چندجانبه و رویکردی پیشگیرانه، آگاه‌ساز و حمایت‌محور است.

سقط جنین و شکاف‌های بلوغ جنسی و اجتماعی

عضو هیئت علمی گروه علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد تصریح می‌کند: از سوی دیگر شکاف میان بلوغ جنسی و بلوغ اجتماعی یکی از چالش‌های مهم عصرگذار خانواده‌ها محسوب می‌شود. این شکاف موجب می‌شود جوانان پیش از رسیدن به بلوغ فکری و مسئولیت‌پذیری اجتماعی، درگیر روابطی شوند که به دلیل فقدان آموزش جنسی مناسب، آگاهی پایین و فشارهای فرهنگی، می‌تواند به بارداری ناخواسته و در نهایت، سقط جنین منجر شود. چنین سقط‌هایی اغلب پنهانی، بدون نظارت پزشکی و در شرایط غیربهداشتی انجام می‌شود که علاوه بر تهدید